

HỘI THẢO

Rừng phòng hộ tại Việt Nam:

Giải pháp quản lý, bảo vệ và phục hồi nhằm đảm bảo an ninh môi trường

Đặt vấn đề

Khác với tính chuyên biệt của rừng đặc dụng và rừng sản xuất, **rừng phòng hộ (RPH)** Việt Nam đặc trưng bởi tính đa mục đích, đảm nhận các chức năng sinh thái, bảo vệ nguồn nước, đất, chống xói mòn, chống sa mạc hóa, hạn chế thiên tai và điều hòa khí hậu; đồng thời cung cấp các sản phẩm, dịch vụ cho phát triển KT-XH địa phương và đời sống cộng đồng sống gần rừng. Vai trò then chốt của RPH trong BVMT, giảm thiểu rủi ro thiên tai, tăng cường an ninh sinh thái trong bối cảnh BĐKH đã được khẳng định trong Chiến lược Phát triển Lâm nghiệp Việt Nam 2006-2020 và nhiều quyết sách khác của Đảng, nhà nước. Theo quy hoạch, đến năm 2020, diện tích RPH toàn quốc khoảng 5,68 triệu ha, trong đó 5,28 triệu ha là RPH đầu nguồn (93%).

Tuy nhiên, trên thực tế, nhiều năm qua, hệ thống RPH đã và đang phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức để đảm bảo tính toàn vẹn về diện tích và chức năng sinh thái, xã hội. Theo đó, *“Tình trạng phá rừng, lấn chiếm đất rừng, khai thác lâm sản trái pháp luật, nhất là đối với rừng tự nhiên vẫn tiếp tục diễn ra phức tạp; diện tích RPH liên tục giảm qua các năm. Công tác quy hoạch, bảo vệ, phát triển rừng thiếu đồng bộ với quy hoạch sử dụng đất và quy hoạch phát triển KT-XH. Nhiều dự án phát triển ...chưa chú trọng đến bảo vệ, phát triển rừng, ảnh hưởng nghiêm trọng đến môi trường sinh thái, suy giảm chất lượng rừng...sạt lở đất rừng tăng cao”* (Chỉ thị 13-CT/TW của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác QLBPTR). Kết quả đánh giá nhiều năm cho thấy, dù tổng diện tích rừng của Việt Nam tăng thuận, từ 12,3 triệu ha năm 2004 lên trên 14 triệu ha năm 2016, nhưng RPH lại là đối tượng có những biến động âm lớn nhất về diện tích trong ba loại rừng, với tốc độ giảm diện tích trung bình vào khoảng 2%/năm. Tình trạng RPH đầu nguồn bị xâm phá, suy giảm không còn có tính cục bộ, thậm chí nhiều điểm nóng phá rừng nghiêm trọng ở khu vực Tây Bắc, Nam Trung Bộ và Tây Nguyên. Nhiều chuyên gia đã khẳng định mất RPH đầu nguồn là một nguyên nhân chính gắn liền với lũ quét, sạt lở đất với hậu quả ngày càng trở nên nặng nề và khốc liệt hơn. Thực tế này đặt ra các yêu cầu cấp thiết về củng cố, mở rộng, làm giàu hệ thống RPH hiện có, đồng thời cân nhắc các hành động chuyển đổi RPH (là rừng tự nhiên) sang các mục đích sử dụng khác.

Việt Nam đang có những cơ hội tốt để cải thiện công tác quản lý, bảo vệ hệ thống RPH (đầu nguồn), thể hiện qua quyết tâm của nhà nước về “đóng cửa rừng tự nhiên”, tăng cường thực hiện chính sách chi trả DVMTR, cải thiện quản trị lâm nghiệp (FLEGT, REDD+), củng cố đầu mối tham mưu quản lý nhà nước về RPH (thành lập Vụ quản lý RĐD và RPH thuộc TCLN), bên cạnh các khung chính sách lớn khác của TW và địa phương như Kế hoạch BVPT 2016-2020, thực hiện Chiến lược tăng trưởng xanh, các kế hoạch hành động về BVMT và ứng phó với BĐKH, cũng như các chương trình hỗ trợ giảm nghèo ở các địa bàn mục tiêu. Tuy nhiên, với sức ép ngày càng tăng lên tính toàn vẹn của hệ thống RPH, cũng như sự suy giảm khả năng đảm bảo an ninh môi trường-sinh thái, có rất nhiều vấn đề và thách thức đặt ra cần được hiểu rõ, đồng thuận để có giải pháp can thiệp hiệu quả, đó là:

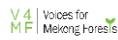
- Luận cứ khoa học, tầm nhìn và cam kết về mục tiêu của quốc gia, địa phương về đảm bảo RPH trong bối cảnh BĐKH, phòng ngừa rủi ro thiên tai, và hỗ trợ phát triển bền vững;
- Hệ thống tổ chức, thể chế về quản lý, bảo vệ RPH; hiệu quả thực hiện Quy chế quản lý RPH theo Quyết định 17/2015/QĐ-TTg; và các tiếp cận, sáng kiến quy hoạch, quản lý RPH có tính liên ngành, đa ngành (cảnh quan, lưu vực, hệ sinh thái, đánh giá tác động,..)
- Đầu tư, tài chính và huy động nguồn lực xã hội, cơ chế hợp tác công tư trong quản lý, bảo vệ RPH, bao gồm ý nghĩa của các sáng kiến lâm nghiệp mới như PES, REDD+,
- Chia sẻ lợi ích và các cơ chế khuyến khích hoặc rào cản đối với sự tham gia của cộng đồng trong quản lý, bảo vệ, sử dụng, phục hồi RPH bền vững, lâu dài; bao gồm cả giải quyết mâu thuẫn sử dụng đất trong hệ thống RPH hiện nay.
- Xác lập hệ thống giám sát quản trị RPH để hỗ trợ các quá trình ra quyết định và xây dựng chính sách của nhà nước

Nhằm đóng góp vào quá trình tái cơ cấu ngành lâm nghiệp, cũng như thể chế hóa thực hiện Luật Lâm Nghiệp 2017, Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature), Cơ quan Hợp tác Phát triển Đức (GIZ) Việt Nam và Trung tâm Nghiên cứu Lâm nghiệp Nhiệt đới (Tropenbos Việt Nam) đề xuất phối hợp với Vụ Quản lý RĐD và PRH (TCLN) đồng tổ chức hội thảo “*Rừng phòng hộ tại Việt Nam: Giải pháp quản lý, bảo vệ và phục hồi nhằm đảm bảo an ninh môi trường*” với mong muốn tạo ra một diễn đàn để ban quản lý các RPH và các chuyên gia cùng thảo luận với các cơ quan quản lý ở cấp trung ương và địa phương về các vấn đề nêu trên. Theo đó, hội thảo này sẽ có các mục tiêu như sau:

- Rà soát, nhìn nhận lại và thảo luận sâu sắc hơn về hiện trạng, thách thức về chính sách, tổ chức và quản lý, bảo vệ RPH ở Việt Nam;
- Thảo luận và đề xuất các giải pháp tăng cường quản lý, bảo vệ và phục hồi RPH hướng tới quản trị tốt hơn và đảm bảo an ninh môi trường-sinh thái;
- Đề xuất, xác định các ưu tiên cho việc quản lý, bảo vệ và phục hồi RPH trong tương lai.

Hội thảo được tổ chức với sự hỗ trợ tài chính từ các chương trình, dự án của các cơ quan đồng tổ chức, như Dự án Chương trình Bảo tồn Sử dụng Bền vững Đa dạng Sinh học và các Dịch vụ Hệ Sinh thái Rừng tại Việt Nam, Chương trình Liên minh Sinh kế Xanh (Green Livelihood Alliance – GLA), Dự án “Hỗ trợ tiến trình đàm phán và thực thi Hiệp định Đối tác tự nguyện VPA/FLEGT tại Lào và Việt Nam” và Dự án “Tăng cường tiếng nói của các bên tham gia ngoài nhà nước để cải thiện quản trị rừng trong khu vực Mê Kông” (Voices for Mekong Forests – V4MF).

Nhà tài trợ

Chương trình hội thảo

Thời gian	Nội dung
8.00 – 8.30	Đăng ký đại biểu <i>Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature)</i>
8.30 – 8.40	Phát biểu khai mạc hội thảo <i>Ông Nguyễn Hữu Thiện, Vụ phó Vụ quản lý rừng đặc dụng & rừng phòng hộ</i>
8.40 – 8.50	Tuyên bố lý do và giới thiệu đại biểu <i>Ông Dominic Stanculescu, đại diện GIZ Việt Nam</i>
Phần I – Rừng phòng hộ tại Việt Nam: Hiện trạng, thách thức và những vấn đề chính sách	
8.50 – 9.10	Tổng quan chính sách quản lý, bảo vệ và phát triển rừng phòng hộ Việt Nam <i>Ông Nguyễn Tuấn Hưng, Vụ quản lý rừng đặc dụng & rừng phòng hộ</i>
9.10 – 9.30	Rừng phòng hộ tại Việt Nam: Hiện trạng, thách thức và một số vấn đề chính sách <i>Bà Nguyễn Hải Vân, Trung tâm Con người và Thiên nhiên</i>
9.30 – 9.45	Chia sẻ: Khó khăn và thách thức trong quản lý, sử dụng và bảo vệ rừng phòng hộ: Kinh nghiệm từ cấp địa phương <i>Đại diện một số Ban quản lý Rừng Phòng hộ</i>
9.45 – 10.00	Cơ chế chia sẻ lợi ích bền vững rừng phòng hộ: Kinh nghiệm từ Dự án Phục hồi và Quản lý Bền vững Rừng Phòng Hộ <i>Ông Nguyễn Danh Đoàn, Đại diện dự án JICA 2</i>
10.00 – 10.15	Nghỉ giữa giờ
10.00 – 11.45	Thảo luận bàn tròn Nhận diện các thách thức, rủi ro sẽ tiếp tục xảy ra, ảnh hưởng đến tính toàn vẹn của hệ thống RPH về 3 khía cạnh: • <i>Tổ chức và thể chế quản lý:</i> Sắp xếp thể chế, phân cấp, phân quyền trong quản lý RPH.• <i>Hoạt động quản lý, bảo vệ và đa dạng sinh học trong RPH:</i> Nâng cao hiệu quả bảo vệ, quản lý, nhất là giải quyết tình trạng chuyển đổi mục đích sử dụng rừng và tranh chấp.• <i>Sinh kế bền vững và phục hồi RPH:</i> Khả năng huy động nguồn lực đầu tư, tính khả thi của các giải pháp kỹ thuật cũng như quyền và lợi ích của các bên tham gia.
Các chuyên gia và toàn thể đại biểu	
11.30 – 12.00	Kết luận phiên thảo luận buổi sáng <i>Đại diện Lãnh đạo Tổng cục Lâm nghiệp</i>
12.00 – 13.30	Ăn trưa

Phần II - Rừng phòng hộ tại Việt Nam: Giải pháp quản lý, bảo vệ và phục hồi nhằm đảm bảo an ninh môi trường

Điều hành: Đại diện lãnh đạo Tổng cục Lâm nghiệp

Ông Trần Hữu Nghị, Giám đốc Tropenbos Việt Nam

13.30 – 14.00	Ứng dụng tiếp cận quản lý tổng hợp cảnh quan lưu vực trong quản lý rừng phòng hộ <i>Ông Trần Hữu Nghị, Tropenbos Việt Nam</i>
14.00 – 14.20	Chi trả dịch vụ môi trường rừng: Nguồn tài chính ổn định và bền vững cho quản lý, bảo vệ rừng phòng hộ <i>Ông Lê Mạnh Thắng, PGĐ Quỹ Bảo vệ và Phát triển rừng tỉnh Sơn La</i>
14.20 – 14.45	Nâng cao vai trò của cộng đồng trong quản lý bảo vệ rừng phòng hộ ở khu vực hành lang xanh giữa Kon Ka Kinh và Kon Chư Răng tại huyện KBang, Gia Lai <i>Ông Nguyễn Đức Tố Lưu, PanNature</i>
14.45 – 15.00	Nghỉ giữa giờ
15.00 – 16.15	Chia nhóm thảo luận về Lộ trình cho việc quản lý, bảo vệ và phục hồi rừng phòng hộ trong tương lai.
16.15 – 16.45	Chia sẻ kết quả thảo luận và thảo luận chung
16.45 – 17.00	Tổng kết – Bế mạc hội thảo Đại diện lãnh đạo Tổng cục Lâm nghiệp